

ПОБУДОВА СИСТЕМИ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Ковальчук В.І., Дзюземова О.О.
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

У статті розкриваються теоретико-методологічні питання формування системи студентського самоврядування в установах системи професійної освіти. Виявлено умови за яких студентське самоврядування стане ефективним. Виокремлено принципи і функції діяльності громадського управління освітнього закладу. Виділено чотири групи самоврядування в закладах професійно-технічної освіти: студентське, педагогічне, батьківське, самоврядування закладом. На практичних прикладах розглянуто досвід створення системи самоврядування в Київському професійно-педагогічному коледжі імені Антона Макаренка.

Ключові слова: управління, студентське самоврядування, положення студентського самоврядування, заклади професійно-технічної освіти, культурно-творчий підхід, система виховних впливів, професійне становлення, особистісний розвиток, принципи студентського самоврядування.

Постановка проблеми. Процес децентралізації управління професійною освітою передбачає побудову нової системи управління на всіх рівнях. Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Питання управління окремими державними професійно-технічними навчальними закладами, підпорядкованими МОН» (№ 42-р від 21 січня 2009 р.), здійснено конкретний крок до реалізації одного з основних завдань в реформованій системі професійної освіти.

Цим документом з 1 січня 2010 року передано місцевим органам влади окремі повноваження міністерства з питань управління та призначення керівників значної частини навчальних закладів, підпорядкованих Міністерству освіти і науки. Здійснення такого кардинального повороту до організації професійно-технічної освіти на рівні регіонів, дозволяє забезпечити більш ефективне і оперативне вирішення питань життєдіяльності професійно-технічних навчальних закладів, максимально враховувати потребу регіонів у кваліфікованих кадрах, а також сприятиме посиленню ролі місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у підготовці робітників [1].

Це рішення сприйняте неоднозначно керівниками закладів професійно-технічної освіти. Тому цей кардинальний крок, який можна назвати революційним (здійснюватиметься в умовах відсутності реформування місцевого самоврядування і централізованому бюджеті), повинен здійснюватися на підготовленому ґрунті, що й актуалізує необхідність визначення, перш за все, понятійного апарату для подальшого здійснення наукового пошуку [2]. Процес децентралізації стосується всіх ланок управління, в тому числі залучення громадськості, роботодавців, батьків, учнів тощо.

В сучасних умовах реформування освіти важливе значення має формування в молоді громадянських компетентностей для активної участі в житті суспільства. Сьогодні важливою складовою автономії вищих навчальних закладів є розвиток громадського самоврядування як академічної спільноти в цілому, так і здобувачів вищої освіти. Закон України «Про вищу освіту» передбачає обов'язкове функціонування у вищих навчальних закладах студентського самоврядування як інституту, що забезпечує участь здо-

бувачів вищої освіти в управлінні навчальним закладом, представництво і захист їх прав та інтересів, сприяє соціальному становленню та громадянській активності, набуттю управлінського досвіду та розуміння відповідальності [14].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі теоретичні дослідження проблеми управління професійно-технічними навчальними закладами здійснили вітчизняні вчені: А. Бугерко, Л. Капченко, О. Куклін, В. Мельниченко, Н. Ничкало, С. Ніколаєнко, В. Ковальчук, М. Пальчук, В. Радкевич, В. Скульська, В. Стельмашенко, Л. Сергєєва, В. Супрун, О. Щербак та ін. Історію розвитку студентського самоврядування, його філософські, педагогічні та організаційні сторони досліджували українські та зарубідні вчені: Т. Бондар, М. Гриньова, Л. Жалдак, О. Невмержицька, К. Потопа, В. Радул, М. Сметанський, Р. Сопівник, Г. Троцько, С. Черкасова, Л. Шеїна, Н. Бугаєнко, Л. Варламова, Л. Загайтова, І. Єжукова, Н. Шафігулліна, Л. Шигапова. Теоретичні основи самоврядування учнів закладені в працях С. Шацького, А. Макаренка, В. Сухомлинського. Фундаментальні положення багатьох відомих педагогів і психологів України А. Барбаріга, І. Бачіло, І. Бех, Я. Болубаш, Т. Буяльська, С. Вітницька, Л. Даниленко, К. Левківський, В. Оржеховська, М. Приходько, М. Сметанський, В. Шинкарук та ін. переконують в тому, що без максимального використання ресурсів студентського самоврядування не можна вибудувати європейську якість освіти, що базуватиметься на демократичних засадах й здатної готувати конкурентоспроможних фахівців з почуттям відповідальності, сформованими вміння вирішувати соціальні, економічні та культурно-освітні проблеми. Сучасні проблеми управління закладами професійно-технічної освіти висвітлені в авторських працях [3; 4; 5; 6; 7].

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження теоретичних засад студентського самоврядування в закладах професійно-технічної освіти.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Заклади професійно-технічної освіти здійснюють підготовку професійної еліти нації. Серед виховних завдань ключовими є виховання духовно багатой особистості, збагачувати

культурний потенціал, який забезпечить високу ефективність діяльності майбутніх робітників. Це можливо досягнути створивши наступні умови:

- навчально-виховний процес має бути спрямований на виховання високоосвічених майбутніх робітників з у високою загальною світоглядною, політичною, професійною, правовою, інтелектуальною, соціально-психологічною, емоційною, естетичною, фізичною та екологічною культурою;

- створення освітнього середовища для вільного розвитку особистості учня, його мислення і загальної культури шляхом залучення до різноманітних видів творчої діяльності (науково-дослідної, технічної, культурно-просвітницької, правоохоронної та ін.);

- збагачення естетичного досвіду учнів шляхом участі їх у відродженні забутих та створенні нових національно-культурних традицій регіону, міста, закладу професійної освіти;

- формування «Я» – концепції людини творця на основі самоосвіти, саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення, моральної самозавершеності;

- пропаганда здорового способу життя, запобігання шкідливих звичок.

Основні напрями виховання реалізуються в навчальних закладах у процесі навчання та позааудиторної діяльності. Позааудиторна виховна робота у закладі професійно-технічної освіти організовується педагогами та органами студентського самоврядування на засадах активності і самостійності студентів, за умови керівної ролі студентського активу і педагогічної допомоги викладацького колективу.

Студентське самоврядування в сучасних умовах суспільного розвитку дозволяє:

- активно утверджувати демократичні засади в усіх сферах життєдіяльності молоді;

- розглядати студентство як партнера в навчально-виховному середовищі закладів професійно-технічної освіти;

- виявляти потенційних лідерів та сприяти виробленню у них навичок управлінської та організаторської роботи з колективом, формування майбутньої еліти нації;

- спиратися на ініціативу, активну життєву позицію, ціннісні орієнтації студентства, що є реальним показником цивілізованості суспільства, утвердження в ньому демократичних начал [8, с. 216–217].

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з переходом на нові освітні стандарти, збільшенням позааудиторної самостійної роботи студентів, а також необхідністю підготовки висококваліфікованих, компетентних, мобільних працівників і конкурентноспроможних фахівців для вітчизняного ринку праці, особливої актуальності набуває формування системи студентського самоврядування в освітніх установах.

Сучасний освітній заклад – складна соціально-педагогічна організація, що включає педагогічний і студентський колективи, а в ланці початкової та середньої професійної освіти також батьківські організації. Хоча батьки учнів юридично не входять в колектив освітнього закладу, але вони також зацікавлені в успішній роботі освітнього закладу.

Новий підхід до розуміння сутності розвитку самоврядування передбачає створення умов для соціального становлення учнів. Це забезпечується включенням їх у вирішення складних проблем взаємин, що складаються в колективі. Через свою участь у вирішенні проблем учні виробляють у себе якості, необхідні для подолання труднощів соціального життя.

Визначення поняття «самоврядування» різноманітні, наведемо лише деякі з них.

Самоврядування – це самостійність суб'єкта в управлінні власними справами. У сучасній інтерпретації – самоменеджмент.

Самоврядування студентів – це самостійність в прояві ініціативи, прийняття рішення і його реалізації в інтересах свого колективу або організації. Розвиток самоврядування допомагає учням відчувати всю складність соціальних відносин, сформувати соціальну позицію, визначити можливості в реалізації лідерських функцій.

На думку Д.В. Рогаткіна, студентське самоврядування – це право, яким володіють в освітньому закладі учні, педагоги і батьки. У свою чергу, у адміністрації освітнього закладу є обов'язок надати учням, які навчаються, педагогам і батькам можливість цим правом скористатися [9].

Сьогодні студентське самоврядування розглядається з трьох позицій:

- Студентське самоврядування – як умова реалізації творчої активності і самодіяльності в навчально-пізнавальній, науково-професійній і культурній сфері.

- Студентське самоврядування – як реальна форма студентської демократії з відповідними правами повноваженнями і відповідальністю.

- Студентське самоврядування як засіб (ресурс) соціально-правового самозахисту.

Безпосередніми суб'єктами студентського самоврядування у закладах вищої освіти виступають студентський колектив закладу вищої освіти, колективи факультетів, курсів (потоків) і академічних (навчальних) груп [10].

Діяльність студентського самоврядування спрямована на зростання соціальної активності у студентському середовищі, ініціативності та відповідальності за доручені справи, а також сприяння гармонійному розвитку особистості студентів, набуття ними якостей та навичок лідера, організатора, керівника.

Основна мета студентського самоврядування – сприяння сумлінному виконанню студентами своїх обов'язків з одночасним захистом своїх законних прав та інтересів, а також надання їм можливості творчого та інтелектуального розвитку [11].

У сучасному освітньому закладі кожен з колективів має право на самостійне вирішення своїх питань, задоволення потреб та інтересів в освітньому процесі. Цьому можуть служити роздільні органи самоврядування учасників освітнього процесу: педагогічного колективу, студентського колективу, батьківської громадськості.

При організації діяльності роздільних органів самоврядування викладачів, учнів і їх батьків рекомендується керуватися наступними правилами:

- все, що можуть вирішувати будь-які з них щодо самих себе, має передаватися їм з умовою, що прийняті ними рішення і здійснені дії не

будуть порушувати інтереси і права інших учасників освітнього процесу;

- виборці (конкретні категорії учасників освітнього процесу) наділяють обрані ними органи самоврядування конкретними повноваженнями, вони ж мають право розширювати або звужувати ці повноваження;

- жоден колектив або об'єднання учасників освітнього процесу не має права диктувати свою волю іншим колективам і об'єднанням викладачів і учнів закладу професійно-технічної освіти. Вони покликані взаємодіяти на основі спільного управління загальними зусиллями і діями;

- жоден керівник органів громадського управління і самоврядування не має особистої влади. Кожен з них користується правом вирішального голосу при колегіальному прийнятті управлінських рішень [12].

Педагогічною практикою розроблені принципи і функції діяльності громадського управління освітнього закладу, якими пропонується керуватися.

Принцип законності. Необхідність неухильного дотримання органів громадського Управління положенням Конституції України, Закону України «Про освіту», Типового положення про освітню установу, статутом закладу професійно-технічної освіти, іншими законами та нормативно-правовим документам, дія яких стосується сфери закладів професійно-технічної освіти.

Принцип представництва. Колективи і асоціації викладачів і учнів повинні мати своїх представників в обраних ними органах управління і самоврядування.

Принцип рівноправності. Всі учасники громадського управління повинні мати рівні права суб'єктів освітнього процесу і мати право вирішального голосу при прийнятті того чи іншого рішення в своєму колективі, асоціації та в закладі професійно-технічної освіти.

Принцип виборності. Відповідно до нього органи громадського управління і самоврядування набувають відповідні повноваження в результаті виборів.

Принцип оновлення і наступності. Вимагає періодичного оновлення складу органів управління відповідно до норм, що містяться в документах освітнього закладу. У той же час повинна забезпечуватися спадкоємність в роботі між попереднім і наступним складами того чи іншого органу управління.

Принцип демократії. Передбачається залучення в самоврядних діяльність якомога більшої кількості учасників освітнього процесу.

Принцип колегіальності і персональності. Передбачає колегіальне прийняття управлінських рішень і забезпечення в той же час персональної відповідальності за виконання прийнятих рішень.

Принцип гуманності. Органи самоврядування, відповідальні (уповноважені) особи діють на основі моральних цінностей народів України, приймають рішення і реалізують їх в інтересах особистості того, хто навчається, батьків, працівника закладу професійно-технічної освіти. Заходи відповідальності і покарання можуть бути строгими, але гуманними, що не принижують гідності викладача або учня.

Принцип відкритості і гласності. Вся робота органів громадського управління і самоврядування повинна бути відкритою для кожного члена колективу (асоціації) і забезпечувати отримання ним оперативної і достовірної інформації про їх діяльність.

Принцип цільової спрямованості діяльності органів громадського управління (самоврядування) на реалізацію освітніх потреб та інтересів учасників освітнього процесу.

Принцип згоди і ради. Відповідно до нього перед прийняттям рішення слід неодмінно порадитися, почути думку один одного і приймати рішення на основі згоди всіх або більшості членів органів управління (самоврядування).

Принцип розподілу повноважень і відповідальності. Вимагає чіткого розмежування владних повноважень і сфер відповідальності між усіма органами громадського управління, самоврядування і їх керівниками.

Принцип свободи і самодіяльності. Можливість кожного суб'єкта управлінської діяльності вільно вибирати методи і форми реалізації колегіально прийнятого рішення і при цьому проявляти активність, творчість, самостійність і самодіяльність.

Принцип критики і самокритики. Передбачає свободу висловлювань, критики і самокритики, не допускає при цьому приниження гідності оточуючих людей.

Принцип звітності. Всі обрані органи громадського самоврядування (управління) і їх члени регулярно, в повній відповідності з положеннями статуту закладу професійно-технічної освіти та інших локальних актів, звітують перед своїми виборцями про виконану роботу та її результати [13].

Перед формуванням системи громадського самоврядування важливо визначитися з формами його існування в закладі професійно-технічної освіти.

Самоврядування в закладах професійно-технічної освіти можна умовно розділити на чотири групи.

До студентського самоврядування відносяться органи самоврядування, створені студентами. Це означає, що такі органи формують студенти з числа студентів. Відповідно, студентське самоврядування висловлює їхні інтереси. Формами студентського самоврядування можуть бути: збори студентів закладу професійно-технічної освіти (вищий орган їх самоврядування); конференція учнів установи, яка є найвищим органом в освітній установі, які не мають умов для роботи зборів навчаються в закладі професійно-технічної освіти; обрані зборами (конференцією) студенти в закладі професійно-технічної освіти, рада студентів (студентська рада, студентський комітет), його комісії, штаби і інші органи самоврядування; групові збори, збори потоків і паралелей; обрані ними поради учнів (студентські ради), їх комісії, штаби і інші органи самоврядування.

До педагогічного самоврядування відносяться органи самоврядування, створені педагогами. Поширеними органами педагогічного самоврядування є: педагогічна рада (вищий орган самоврядування педагогів в закладі професійно-технічної освіти, методичний та науково-методичний

поради, методичне об'єднання (МО) викладачів, класних керівників, кураторів, вихователів, малі педагогічні ради, психолого-педагогічні консилиуми та інші об'єднання педагогів.

До батьківського самоврядування відносяться органи самоврядування, створені батьками. Даний вид самоврядування існує в закладі професійно-технічної освіти. Найбільш поширені такі форми батьківського самоврядування: загальні збори батьків (вищий орган самоврядування батьків в закладі професійно-технічної освіти); конференція батьків учнів, що є вищим органом батьківського самоврядування в закладі професійно-технічної освіти, які не мають умов для роботи зборах батьків учнів закладу професійно-технічної освіти; обрані зборами (конференцією) батьків батьківський комітет (рада) закладу професійно-технічної освіти, а також його комісії, секції та інші робочі органи самоврядування; класні батьківські збори; обрані ними класні батьківські комітети, їх комісії, секції та інші органи самоврядування батьків [15].

У закладі професійної освіти можуть діяти такі органи громадського самоврядування, як загальні збори (конференція) колективу закладу професійної освіти, громадські професійні об'єднання, профспілкові організації, студентське самоврядування, батьківський комітет тощо [16].

Цікавий досвід створення системи студентського самоврядування в Київському професійно-педагогічному коледжі імені Антона Макаренка.

У коледжі функціонує студентська рада, яка є виборним органом студентського самоврядування. Дане об'єднання координує роботу інших підрозділів студентського самоврядування коледжу.

Всі структурні підрозділи системи самоврядування виконують свої функції і підзвітні в роботі студентській раді. Слід зазначити, що керують об'єднаннями члени студентської ради, тому на них покладено персональну відповідальність за роботу, виконану в даному підрозділі. Це, безсумнівно, мотивує студентів в досягненні поставлених цілей, підвищує їх самооцінку, а головне, сприяє формуванню злагодженого студентського колективу.

Студентське самоврядування в КППК ім. А. Макаренка охоплює всі сфери життєдіяльності коледжу. Це спортивні об'єднання, що займаються організацією та проведенням студентських спортивних турнірів і навчанням різним видам спорту, в тому числі єдиноборств. Це військово-патріотичні об'єднання, що займаються проведенням зустрічей з ветеранами Великої Вітчизняної війни, організацією виїзних заходів по місцях бойової слави, музеям, пам'ятників архітектури, пам'яток регіону.

У КППК ім. А. Макаренка студенти самостійно організують різні об'єднання в рамках системи самоврядування, це вокальні колективи (студенти беруть участь в концертних постановках, розробляють програми святкових вечорів), клуб любителів настільного тенісу (студенти самостійно організують турніри і навчання новачків), об'єднання молодих хакерів (студенти у вільний від навчання час займаються розробкою веб-сторінок і сайтів).

На особливу увагу заслугоує проведення щорічно «Тиждень студентського самоврядування»,

в ході якого студенти старших курсів різних спеціальностей як під керівництвом викладачів, так і самостійно проводять навчальні заняття з різних дисциплін своєї спеціальності. Кращі роботи студентів відправляються на регіональні конкурси і олімпіади.

Слід зазначити, що перед проведенням студентами занять вони проходять тривалий процес підготовки, що включає факультативне відвідування предметного гуртка з дисципліни, відвідування консультацій методиста коледжу, розробку спільно з призначеним керівником методики проведення навчального заняття, передзахист створеної розробки в предметної (циклової) комісії.

У коледжі існує «Молодіжно-патріотична організація», метою якої є створення умов для самореалізації та інтелектуального самоствердження молоді. Дана організація входить в структуру студентського самоврядування коледжу і займається озброєнням молоді з історією, духовними цінностями, звичаями і традиціями російського народу, розвитком здорового способу життя та військово-патріотичного виховання.

Подібна організація позааудиторної роботи студентів дає позитивний ефект і в ході проведення занять. Студенти, що проявили себе в будь-якому корисному, значимому для них справі, відчують себе впевненіше, у них підвищується самооцінка і з'являється мотивація до подолання труднощів.

Таким чином, грамотно створена система самоврядування освітньою установою може сприяти не тільки розвитку духовно-моральних якостей особистості студента, а й значною мірою сприятиме формуванню необхідних відповідно до освітніх стандартів загальнокультурних компетенцій.

Для досягнення цілей формування системи студентського самоврядування необхідно реалізувати ряд конкретних завдань:

- надати учням реальну можливість разом з педагогами брати участь в прогнозуванні, організації, виконанні та аналізі навчально-виховного процесу;
- формувати в учнів потребу і готовність удосконалити свою особистість, створювати умови для розвитку здібностей та інтересів членів колективу студентів, збагачувати духовний світ, розвивати самостійне мислення і самосвідомість;
- виховати позитивне ставлення до загальнолюдських цінностей, норм колективного життя, законам держави, розвинути відповідальність за самого себе, свою сім'ю, оточуючих людей, суспільство і держава;
- виховати бажання боротися за своїх друзів і ровесників, допомагати їм знайти себе, долати труднощі, приносити користь людям;
- формувати вміння самостійно знайти справу, корисне суспільству, державі, берегти і охороняти природу;
- особливу увагу слід приділити формуванню в учнів демократичної культури, яка необхідна для саморозвитку та самовдосконалення саме в правовій державі. Навчити навичкам самоврядування, вільного вибору і відповідальності дозволяє розвинути в учнів бажання брати участь у суспільному житті, реалізовувати свої права і свободи, відповідати за свої вчинки, вибирати владу і свій шлях у житті.

В системі професійно-технічної освіти ефективно організована система студентського самоврядування також може сприяти досягненню безлічі значущих як для особистості студента, так і для закладу професійно-технічної освіти цілей.

Так, наприклад, у відділенні педагогіки і психології професорсько-викладацький склад успішно практикує впровадження в практику окремих елементів системи студентського самоврядування.

Студенти, які навчаються на кафедрі, активно беруть участь в організації навчання з дисциплін психолого-педагогічного циклу: розробляють і проводять спільно з викладачами навчальні заняття, надають допомогу в підборі навчального матеріалу для проведення занять, беруть участь в роботі з відстаючими студентами молодших курсів, організовують додаткові заняття з предметів з метою спільної підготовки до екзаменаційної сесії.

Також студенти спеціальності «Професійне навчання (комп'ютерні технології)», спільно з викладачами кафедри педагогіки і психології, організовують поїздки в дитячі будинки, самостійно влаштовують для вихованців цих закладів концерти, конкурси...

Все це безсумнівно сприяє розвитку у студентів системи ціннісних орієнтацій і формування соціальної відповідальності.

Слід особливо відзначити участь студентського колективу в організації та проведенні щорічної зустрічі випускників спеціальності «Професійне навчання». Студенти старших курсів розробляють сценарій проведення заходу, самостійно готують концертну програму, конкурси, роблять презентації та фотовиставки, святково оформляють приміщення кафедри для зустрічі випускників, розсилають запрошення. У процесі підготовки зазначеного заходу відбувається згуртування студентського колективу, формуються позитивні якості особистості та почуття відповідальності за виконану справу. Відзначимо, що студенти виконують дану роботу за своїм бажанням, тобто повністю відсутня примус з боку професорсько-викладацького складу, що, безсумнівно, дозволяє розвинути самостійність у прийнятті рішень, виробити вольові якості і сформувати навички ефективного спілкування в студентському колективі [17].

Таким чином, студентське самоврядування – це не «управління самими собою», не самоорганізація колективу освітньої установи, не допомога адміністрації в організації чергувань або проведенні заходів. Студентське самоврядування – це система, що дозволяє педагогам, які навчаються і їх батькам брати участь в управлінні освітньою установою, тобто поєднувати інтереси і потреби усіх учасників освітнього процесу.

Саме тому формування системи студентського самоврядування є однією з найважливіших задач, що стоять сьогодні перед освітніми установами будь-якого рівня.

Висновки і пропозиції. Студентське самоврядування це форма управління, за якої студентство має право самостійно вирішувати питання внутрішнього управління, або виборна установа, що здійснює таке управління, а також мати свої керівні органи. Переваги від функціонування ефективної системи студентського самоврядування виходять за межі системи освіти, сприяючи не тільки оптимізації навчального процесу, а й соціалізації молоді, виробленню у неї комунікативних, управлінських навичок, розвитку політичної культури молодого покоління. В цьому контексті студентське самоврядування можна розглядати як передумову для розвитку громадянського суспільства та парламентських демократичних традицій. Адже будь-яке самоврядування за своєю природою є проявом власної ініціативи особистості або групи осіб. Тому завдання держави в цій царині зводиться до забезпечення належних умов для реалізації зазначених ініціатив.

Використання всіх можливостей студентського самоврядування згідно з чинним законодавством дозволить:

- налагодити ефективну співпрацю між адміністрацією закладів професійно-технічної освіти і студентами з широкого спектру питань;
- створити додаткові умови для зростання якості підготовки фахівців у системі професійної освіти в Україні;
- забезпечити подальшу інтеграцію національної освітньої системи до європейського та світового освітнього простору.

Список літератури:

1. Пріоритетні напрями діяльності професійно-технічної освіти на 2009 рік. Виступ Міністра освіти і науки України на Всеукраїнському семінарі-наradі 17-18 лютого 2009 року [Електронний ресурс] // www.gov.com.ua.
2. Петренко Л.М. Сутність поняття “децентралізація управління” ПТНЗ у вітчизняній та зарубіжній літературі [Електронний ресурс] / Л.М. Петренко. – Режим доступу до ресурсу: <http://lib.iitta.gov.ua/2616/1/>.
3. Ковальчук В.І. Виховання громадянської свідомості молоді в контексті освітніх реформ: досвід США / Василь Іванович Ковальчук // Порівняльна професійна педагогіка. – 2015. – Вип. 2. Т. 5. – С. 105–102.
4. Ковальчук В.І. Тенденції розвитку освіти в епоху інформаційного суспільства / Василь Іванович Ковальчук // Стратегія інтенсифікації вищої гуманітарної освіти в Україні та країнах ЄС: монографія / О.В. Малихін, В.І. Ковальчук, Н.О. Арістова, Р.А. Попов, І.С. Грищенко / Василь Іванович Ковальчук. – Київ: НУБіП України, 2017. – С. 7–134.
5. Ковальчук В.І. Тенденції розвитку освітньої системи в Україні / Василь Іванович Ковальчук // Economics, science, education: integration and synergy. Materials of international scientific and practical conference, 18-21 January 2016 / Василь Іванович Ковальчук. – Київ: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2016. – С. 79–80.
6. Ковальчук В.І. Проблеми управлінського лідерства в професійно-технічній освіті // Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць. Вип. 11/ голов. ред. В.В. Олійник. – К.: Геопринт, 2009. – Ч. 1. – С. 101–111.
7. Ковальчук В.І. Стратегія управління професійно-технічним навчальним закладом // Педагогіка і психологія професійної освіти. Збірник наукових праць. – Львів, 2006. – № 6. – С. 199–204.
8. Питлюк-Смеречинська О. Студентське самоврядування у вищих навчальних закладах як складова навчально-виховного процесу вищої школи [Електронний ресурс] / О. Питлюк-Смеречинська, А. Черкасенко // Витоки

- педагогічної майстерності. Випуск 14. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4464/1/Pitluk.pdf???history=0&pfid=1&sample=0&ref=0>.
9. Рогаткін Д.В. Шкільне учнівське самоврядування [Текст] / Д.В. Рогаткін. – Петрозаводськ, Юніорський союз «Дорога», 2003. – 92 с.
  10. Сырцова Е.Л. Студенческое самоуправление как фактор развития автономности студентов / Е.Л. Сырцова // Современные наукоемкие технологии. – 2007. – № 7. – С. 77–79.
  11. Студенческое самоуправление Национального университета «Одесская юридическая академия» [Электронный ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://onua.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1146&Itemid=449&lang=ru.
  12. Манухін В. Самоврядування у школі [Електронний ресурс] / В. Манухін. – 2007. – Режим доступу до ресурсу: <http://osvita.ua/school/method/1356/???history=0&pfid=1&sample=4&ref=1>.
  13. Наукові основи шкільного самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://um.co.ua/11/11-4/11-42166.html>.
  14. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://osvita.ua/legislation/law/2235/>.
  15. Що ми розуміємо під поняттям «шкільне самоврядування»? [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://studopedia.org/12-88647.html???history=0&pfid=1&sample=12&ref=1>.
  16. Закон України «Про професійну освіту в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH3ZC00A.html.
  17. Студентське самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://kppk.com.ua/_spk.html.

Ковальчук В.И., Дзюземова Е.О.

Национальный университет биоресурсов
и природоиспользования Украины

ПОСТРОЕНИЕ СИСТЕМЫ СТУДЕНЧЕСКОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

Аннотация

В статье раскрываются теоретико-методологические вопросы формирования системы студенческого самоуправления в учреждениях системы профессионального образования. Выявлены условия при которых студенческое самоуправление станет эффективным. Выделены принципы и функции деятельности общественного управления образовательного учреждения. Выделены четыре группы самоуправления в учреждениях профессионально-технического образования: студенческий, педагогическое, родительское, самоуправления заведением. На практических примерах рассмотрен опыт создания системы самоуправления в Киевском профессионально-педагогическом колледже имени Антона Макаренко.

Ключевые слова: управления, студенческое самоуправление, положение студенческого самоуправления, учреждения профессионально-технического образования, культурно-творческий подход, система воспитательных воздействий, профессиональное становление, личностное развитие, принципы студенческого самоуправления.

Kovalchuk V.I., Dziuzemova O.O.

National University of Live and Environmental of Ukraine

CONSTRUCTION OF THE STUDENT SELF GOVERNANCE SYSTEM IN PROFESSIONAL AND TECHNICAL EDUCATIONAL INSTITUTION

Summary

The article reveals theoretical and methodological issues of the formation of the system of student self-government in the institutions of the system of vocational education. The conditions for students' self-government to become effective are revealed. The principles and functions of public administration of educational institutions are singled out. Four groups of self-government in vocational education institutions are allocated: student, pedagogical, parental, self-government institution. On practical examples, the experience of establishing a self-government system at the Kyiv Antonov Makarenko Vocational-Pedagogical College was considered.

Keywords: management, student self-government, student self-government, institutions of vocational education, cultural and creative approach, system of educational influences, professional formation, personal development, principles of student self-government.